

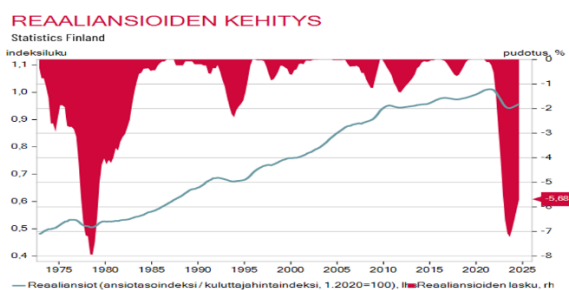
PAMin valtuusto 19.11.2024

Annika Rönni-Sällinen

Hyvät valtuutetut,

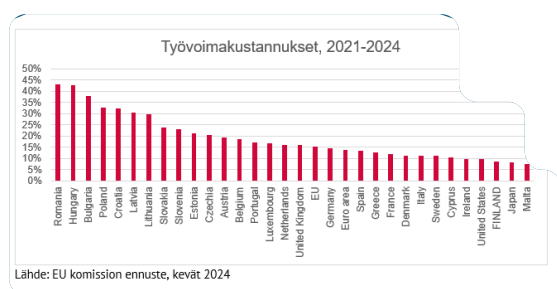
On kulunut pari vuotta viimeisimmistä työehtosopimusneuvottelusta. Taas olemme toimintamme ytimessä, kun työehtosopimusneuvottelut lähestyvät. Viime neuvottelukierroksella tiivistimme yhteistyötä SAK-laisten liittojen kesken ja solmimme #Palkkaliiton. Tuolloin totesimme, että siinä oli hyvä alku paremmalle yhteistyölle.

Tälle neuvottelukierrokselle olemme valmistautuneet aiemmin ja entistä tiiviimmin yhteistyötä tehden. Yhteinen koordinaatio konkretisoitui viime viikolla, kun julkistimme SAK-laisten liittopuheenjohtajien kanssa palkankorotustavoittemme.

Lähtökohtanamme on viime vuosina muodostunut ostovoimakuoppa, joka on kurottava umpeen. Kuoppa on syntynyt koronan, Venäjän hyökkäyssodan ja energian hinnannousun aiheuttaman inflaation ja toisaalta maltillisen palkkaratkaisun aikana. Yhtä kova ostovoiman putoaminen on tapahtunut viimeksi 70-luvulla.

Tavoittelemme kahden vuoden sopimuksia, joissa ensimmäisen vuoden palkankorotus olisi 6 prosenttia kuitenkin vähintään 150 euroa ja toisen vuoden korotus 4 prosenttia kuitenkin vähintään 100 euroa. Tällä tavoitteella kuromme ostovoimakuoppaa ja varaudumme sopimuskauden aikaiseen toteutuvaan, joskin paljon hitaampaan inflaatioon.

Palkkatavoittemme on korkeampi kuin mistä esim. Saksassa ja Ruotsissa on sovittu tai esitetty. Meillä työvoimakustannukset ovat kehittyneet todella hitaasti. Vuoden 2021 jälkeen EU-maista vain Maltalla ovat työvoimakustannukset nousseet meitä vähemmän.

Sekalinjainen korotus vähentäisi palkkaerojen kasvua ja olisi pienituloisille tärkeä. Inflaatio ja maan hallituksen tekemät leikkaukset sosiaaliturvaan ovat osuneet erityisen ankarasti pienipalkkaisiin, joten tässä tilanteessa sekalinjainen korotus on pamilaisille erityisen tärkeä. Se on myös tasa-arvoteko.

Työnantajapuolen reaktiot tavoitteeseemme ovat osittain suorastaan koomisia. Yllättävää ei tietenkään ole se, että korotustavoittemme kauhistellaan. Työnantajien mielestä ikinä ei ole oikea

aika palkankorotuksille. Mutta EK:n Häkämiehen paheksunta SAK:laisten liittojen yhteistyölle on varsin erikoista.

Häkämiehen mukaan liittojen yhteinen palkankorotusvaatimus ei käy, koska eri toimialoilla ja myös alojen sisällä palkankorotusvara vaihtelee suuresti. EK:n mielestä se siis käy, että työnantajat koordinoivat yksipuolisesti ja pakottavat kaikki ratkaisut noudattamaan viennin avausta, mutta jos työntekijäpuoli pyrkii vaikuttamaan asiaan ja koordinoimaan, onkin kyse erittäin paheksuttavasta toiminnasta.

Hyvät ystävät,

Unelma 8-tuntisesta työpäivästä syntyi työväenliikkeessä 1800-luvun lopulla. Kirjailija Väinö Linna sanoi kuun olevan torpparin aurinko, kun hän kuvasi 1900-luvun taitteen työväen elämää. Ajatus oli, että omat työt piti hoitaa yöllä kuun valossa, kun päivät kuluivat talon töissä.

Me asetimme vuosi sitten liittokokouksessamme rohkeasti tavoitteeksemme työajan lyhentämisen, kokoaikatyön käsitteen muuttamisen. Ei ollut pienintäkään epäilystä siitä, etteikö ensireaktio työnantajien suunnalta olisi tyrmäys. Oli myös selvää, että vastentahtoista osa-aikatyöntekijöiden tekevien korvissa tavoite on ensikuulemalta outo. Hehän haluaisivat kokoaikatyötä, lisää tunteja, paremman toimeentulon.

Nykyään 24/7 -yhteiskunta vaatii tekijöiltään paljon. Jos kuu oli torpparin aurinko, monilla meidän alojemme työntekijällä kuu on tuttu valon lähde töihin mennessä ja sieltä tullessa. Auringonvalosta paras osa menee ohi nukkuessa. Lukemattomien tutkimusten perusteella tiedetään, että yötyö on terveydelle vaarallista. Samoin eri vuorokauden aikoihin sijoittuvat epäsäännölliset työntekijät ovat elimistölle kovaa rääkkiä.

Esimerkiksi vartiointialalla on kaikissa muissa Pohjoismaissa yöhön sijoittuvassa työssä lyhyempi kokoaikaisen työn tuntimäärä. Meilläkin on olemassa ravintola-alalla sellainen yötyötä koskeva työaikajärjestelmä, jossa työaika on lyhyempi. Vastaavia työaikajärjestelmiä on myös teollisuudessa. Tavoitteenamme on, että pääsisimme kaikilla sopimusaloilla ratkaisuihin, joissa tällaisissa kuormittavissa työajoissa saadaan lyhyempi kokoaikatyön työaika. Se ei tietenkään laske palkkaa. Samalla tuntipalkka nousee. Tavoite on inhimillinen työkuorma.

Tarkoitus ei ole tyytyä tähän. On käynyt selväksi, että maan hallitus on yksipuolisesti vetäytymässä osa-aikatyöntekijöiden tukemisesta. Heidän tulonsa eivät riitä elämiseen, koska palvelualojen työnantajat eivät tarjoa halukkaille työntekijöille kokoaikatyötä. Muun muassa soviteltua päivärahaa ja asumistukea on leikattu irvokkaalla kannustuksella mennä kokoaikatyöhön, kun monikaan ei ole sitä vuosien odottelun jälkeenkään saanut.

Teknologiset ratkaisut tulevat tulevaisuudessa korvaamaan myös palvelualojen työtä. Algoritmien avulla työvuorosuunnittelu käy yhä tarkemmaksi, mikä voi tarkoittaa entistä vähemmän työtunteja. Tuottavuus paranee. On tulevaisuuteen ja inhimillisempään yhteiskuntaan valmistautumista ryhtyä keskustelemaan työajan lyhentämisestä, ansiotasoa lyhentämättä. Näin osa tuottavuuden kasvun hedelmistä ohjautuisi osa työntekijöille. Muualla maailmassa sitä kokeillaan jo. Meidän on valmistauduttava samaan ja tehtävä pitkäjänteistä työtä.

Inhimillisen työkuorman lisäksi tavoiteohjelman pohjalta on valmisteltu muutkin yhteiset teemat. Tavoitteena on elämiseen riittävät työtunnit, lisää vaikutusvaltaa työhön sekä oikeutta oppia.

Kuten tiedätte,

elämme perin omituisia aikoja. Suomalaista yhteiskuntaa on myllätty ennen näkemättömällä tavalla. Maan hallitus on jo tehnyt suuren osan suunnittelemistaan leikkauksista. Määräaikaisten työsuhteiden salliminen ilman perusteita vuodeksi on vasta tuloillaan, samoin sairaussakko.

Kun me ryhdymme neuvottelemaan työehtosopimuksista, sitä ympäröivän lainsäädännön on hallituksen suunnitelmien mukaan kovin toisenlainen kuin nyt.

Paikallisen sopimisen pitäisi olla paljon nykyistä laajempaa. Jos esityksen mukaisesti paikallista sopimista koskevien kirjausten soveltaminen on sallittu järjestäytymättömillä työpaikoilla, uhkaa joillain aloilla yleissitovuuden romuttuminen. Työnantajien motiivi järjestäytyä murenee, jos poikkeamat sallitaan liittoon kuulumattomiltakin. Yleissitovuuden myötä suomalaisen työmarkkinamallin perusta rapautuu, ei ole esimerkiksi vähimmäispalkkaa.

Epäilykset aidon sopimisen tavoittelusta heräävät siksikin, että samaan aikaan paikallisen sopimisen laajentamisen kanssa hallitus on heikentämässä yhteistoimintalakia.

Hallituksen suunnitelmien mukaan valtakunnansovittelijan toimivalta on rajoitettu nykyisestä ensi vuoden alusta. Sovittelijan toimivaltaa rajoittamalla rajataan sopimusmahdollisuuksia.

Työtaistelulainsäädännön tiukennuksilla rajattiin poliittisia ja tukilakkoja, korotettiin lakkosakkoja ja luotiin mahdollisuus myös työntekijöiden henkilökohtaiseen lakkosakkoon. Tiukennusten tarkoitus on vähentää lakkoja ja mielenilmauksia. Tavallisin laiton lakko on se, kun työntekijät kävelevät ulos yt-neuvottelujen alkaessa tai vastaavissa tilanteissa, jossa tuntuu, ettei heitä kuulla.

Meidänkin aloillamme on aloitettu isoja muutosneuvotteluja tänä syksynä. Kokemukset viittaavat siihen, että lain kirjaimesta huolimatta työntekijöiden esitykset jäävät nytkin kuulematta. Pahimmillaan työntekijöitä on jätetty pitkäksi aikaa neuvottelujen jo päätyttyä epävarmuuden tilaan siitä, mikä kenenkin kohtelu on ja milloin se selviää.

Kun pykälät ovat hämäriä eikä oikeuskäytäntöä ole, astuu varovaisuus peliin. On kuitenkin tärkeää, että emme hukkaa itseämme, kun yritämme toimia oikein kimuranteissa tilanteissa. Meidän tehtävämme on olla työntekijöiden ääni paitsi työpaikoilla niin tarpeen vaatiessa myös julkisuudessa.

Nyt meillä kaikilla on mahdollisuus myös innostaa työntekijöitä liittymään, kun palkkatavoitteemme on selvä. Enää tarvitaan ihmisiä, jotka tukevat sitä ja ankaraa neuvottelua. On kysymys siitä, Mitä meille kuuluu. Ja meillehän kuuluu sopimus paremmasta työelämästä.

Arvon kuulijat

Toissa viikolla julkaistut verotiedot käynnistivät moninaisen keskustelun alustataloudesta ja Woltista. Moni kiitteli tulohuipulle kivunneiden perustajien ja johtajien osaamista ja taitavuutta, mutta ansaitusti huomiota sai myös yrityksen räikeä tuloero lähettien ja superrikkaiden johtajien välillä. Alustan ja ravintoloidenkin suhteesta puhuttiin.

Palkkioiden pienuuden rinnalla keskeinen ongelma on lähettien turvaton asema. Wolt kohtelee lähettejä yrittäjinä. Esimerkiksi työturvallisuudesta tai sosiaalivakuutuksesta vastaa vain lähetti itse.

Tosiasiallisesti alustayritys määrittelee, kuinka työtä tehdään ja minkälaista korvausta työstä maksetaan. Lähetit eivät ole itsenäisessä asemassa vaan täysin riippuvaisia alustayrityksestä, ilman minkäänlaista neuvotteluasemaa.

Menettelytavat ovat samat ympäri maailmaa.

Ruokalahettien ja alustatalouden ympärillä tapahtuu juuri nyt paljon. PAM ja lähettien oma ammattiosasto ovat neuvotelleet jo yli vuoden tuloksetta lähettien työehdoista. Eduskunnassa on käsitellyssä hallituksen esitys alkoholin kotiinkuljettamisesta. Lisäksi Euroopan unionin direktiivi työehtojen ja työolojen parantamisesta alustatyössä astuu voimaan joulukuun alussa.

Direktiivi tuo mukanaan työsuhteolettaman. Sen mukaan alustan on kyettävä osoittamaan, että kyseessä ei ole työsuhte. Suomella on joulukuun alusta 2 vuotta aikaa miettiä, miten direktiivi meillä toteutetaan. Se merkitsee sitä, että alustatalouden epäkohtiin on nyt mahdollista puuttua, mutta se vaatii kunnianhimoista kansallista lainsäädäntöä.

Hallituksen on pantava alustatyödirektiivi täytäntöön mahdollisimman pian. Sen pitää ottaa direktiivi vakavasti ja saattaa työsuhteolettama tosiasiallisesti voimaan alustataloudessa. Myös mahdollisuus näennäisyrittäjyyteen tulee estää.

Ilman sitä lähettien asema ei kohene, mutta kyse on meidän kaikkien edusta. Kaikesta Suomesa tehtävästä työstä pitäisi kertyä sosiaalivakuutusmaksuja, joille pitäisi löytyä oikeat maksajat. Direktiivi puuttuu myös algoritmien, ja automatisoitujen seuranta- ja päätöksentekojärjestelmien käyttöön, jotka yleistyvät kaikkilla aloilla. Nyt alustayhtiöt voivat käyttää algoritmeja esimerkiksi työn jakamiseen, palkkaamiseen tai irtisanomiseen ilman minkäänlaista läpinäkyvyyttä.

Orpon – Purran hallituksella olisi mahdollisuus nyt näyttää hippunen myötätuntoa työntekijöille.

Hyvät ystävät,

Hyvinvointivaltio tuottaa meille paljon hyvää. Valtio määrittelee raameja ja toteutuksesta vastaavat kunnat ja hyvinvointialueet.

Olemme viimeisen puolentoista vuoden aikana nähneet, että politiikalla on todellakin väliä, kun hoidetaan valtakunnan asioita. Sama totuus pätee kunnissa ja hyvinvointialueilla.

Huhtikuun puolivälissä järjestetään kunta- ja aluevaalit. Olisi tärkeää, että kunnissa ja hyvinvointialueilla päätöksiä olisi tekemässä myös palvelualojen työntekijöiden arkea ja työtä tuntevia henkilöitä. Heitä tarvitaan, jotta palveluja suunnataan myös palvelualojen työntekijöiden tarpeisiin ja jotta voidaan estää palvelujen kilpailuttaminen työehtoja ja -oloja heikentämällä.

Heitä saadaan päättäjäksi, jos mahdollisimman moni pamilainen lähtee ehdokkaaksi ja jos mahdollisimman moni pamilainen äänestää.

Hyvä kokousedustaja, nyt onkin aika katsoa peiliin ja vieruskavereihin. Uskon, että näin näet monta hyvää kunta- ja aluevaaliehtokasta. Puolueilla on nyt ehdokkaiden haku käynnissä. Joukkoon mahtuu, uskon. Vaalien aikaan äänestämisen ja ehdokkaiden tutuksi tekemistä ei voi korostaa liikaa. Ammattiosastoilla voi olla tässä iso rooli.

Hyvät valtuutetut,

Ensi viikolla olemme osallistumassa toisen Eurooppa-järjestöme, EFFATin, kerran viidessä vuodessa järjestettävään kongressiin. Järjestö edustaa muun muassa matkailu- ja hotelli- ja ravintola-alan työntekijöitä. Kongressi järjestetään Espanjassa, Valenciassa.

Valenciaa kohtasi vain alle kuukausi sitten valtava tuho tulvien muodossa. Monet sisarjärjestöjemme jäsenet ja heidän työpaikkansa ovat kohdanneet sekä inhimillistä että aineellista hätää. Tulvissa kuoli Espanjassa yli 200 ihmistä, ja tulvat ovat pyyhkineet alleen teitä, siltoja, peltoja, taloja: Ihmisten koteja ja työpaikkoja.

Haluaisin, että nousisimme ja osittaisimme osanottomme, myötätuntonne ja tukemme tuhoista kärsineille.

Ystävät, Valencian tulvat ovat seurausta koko olemassaolomme kannalta suurimmasta huolenaiheesta eli luontokadosta ja ilmastokriisistä. Maapallo kyllä säilyy, mutta ihmisen elo maapallolla käy yhä vaikeammaksi.

Vielä on mahdollisuuksia toimia, mutta se vaatii päättäväisiä ja johdonmukaisia tekoja poliittisilta päättäjiltä. Ympäristöä haittaavien yritystukien leikkaaminen olisi yksi konkreettinen toimi. Samalla pitää huolehtia siitä, että tavalliset työntekijät eivät ole toimien kärsijä, vaan pitää huolehtia oikeudenmukaisesta siirtymästä.

Toivottavasti hallituksen nimittämän kasvutoimia valmistelevan työryhmän puheenjohtaja Risto Murto ottaa ilmastotoimet listalleen, sillä Maailman talousfoorumin tuoreen tutkimuksen mukaan jokainen maapallon nouseva lämpöaste leikkaa 12 prosenttia maailman bruttokansantuotetta.

Kaikki toimet, jotka ehkäisevät ilmaston lämpenemistä, ovat siis myös talouskasvun näkökulmasta tarpeellisia. Hyvää kokousta meille!